

Återbesök vid moder

För ett par år sedan beskrev Mattias Ivarsson hur man i Sigtuna tog tillvara ett äppelträd, som förmodligen vuxit där sedan 1700-talet, för att använda detta härdiga träd som ympmaterial till att göra parkträd av till en framväxande stadsdel i området. Hur gick det sen? ...

Text och bild: **MATTIAS IWARSSON**

Äpplen på kvist med en del skurv.

BILD: BENGT-ERIK JÖNSSON

Nya träd av 'Sigtuna Sur' som efter tre säsonger kunnat stammas upp och redan visat sig friska och haft viss blomning i Stångby Plantskola.

För tre år sedan fick jag i uppdrag att försöka förnya ett mycket stort gammalt äppelträd. Om detta skrev jag i Hemträdgården nr 2/2016.

Strax norr om den första rondellen vid infarten norrifrån i Sigtuna, kunde man se ett jättelikt träd i brynet till gran-skogen. Trädet visade sig ha fått växa obeskuget i säkert 60 år. Stammarna hade fläkts itu och i samband med en granplantering intill sågade någon av alla huvudgrenar på den södra sidan för att kunna plantera fler granar. Det blev väldigt mycket död ved kvar i trädet. Det saknade i stort sätt tillväxt, när jag var där första gången. Stammen var jät-tetjock men delad i två huvudstammar en halvmeter över marken. Läger man ihop tjockleken på dessa båda stammar blir omkretsen $(240+330=)$ 570 cm, vilket gör äppelträdet till ett av de största i landet. Krondiametern på de liggande grenarna är nästan 20 meter.

Jag gick igenom trädet och tog bort alla döda stumpar och fula sår i barken.

En del stumpar var tjocka, mer än 12 cm i diameter, med 60 årsringar, men de flesta var finare. De högsta grenarna i kronan nådde jag inte, och därför vände jag mig till min vän Bettina Broberg Brundin, som också är pomolog. Hon har ett företag som bland annat jobbar med beskärning av fruktträd och de använder stegar. Så fick även de högsta grenarna en genomgång så att död ved togs

bort och en viss inkortning av de svajiga toppskotten gjordes. De hade dragit iväg på grund av skuggningen på sydsidan av granarna.

Återbesök

Nu har det gått tre år och i somras gjorde jag ett återbesök för att samla frukt och se hur trädet svarat på beskärningen. Jag blev glatt överraskad över att se att

trädet till 'Sigtuna Sur'

Frisk tillväxt av ny olivgrön kallus runt de avsågade stumparna.

Frisk tillväxt av nya vattenskott vid kallusen på stammen, som drar mer näring till sårläkningen.

de nya snittyrtorna som jag gjort, hade börjat valla över fint. På flera ställen har även nya skott, så kallade dragkott, bildats. De hjälper till att ge den nya kallusen draghjälp. Dit kommer mer näring och det påskyndar sårläkningen. Det allmänna intrycket var att grenarna börjat växa och trädet såg ut att ha satt ny tillväxt med mörkare, gröna blad.

Inte oväsentligt är också att ett 15-

tal 60-åriga granar, som stod tätt intill äppelträdet, togs bort i samband med räddningsaktionen. Det har naturligtvis minskat konkurrensen om vatten,

näring och ljus. Under äppelträdet fanns vid det första besöket en liten skog av små fröplantor av gran, som togs bort.

Plantera som parkträd

Arbetet med detta äppelträd betalades av Sigtuna stadsängar exploaterings AB som ägs gemensamt av Bonava AB (fd NCC Boende) och AB Sigtunahem, där Kim Hultén är verksamhetschef.

Han tog kontakt med mig och ville att moderträdet skulle skötas om och att det skulle förökas så att det gick att plantera äppelsorten som parkträd i den nya stadsdelen. Idén är, att det ska bli ett signum som associerar detta byggprojekt och med dess historia.

Av den anledningen skickade jag ympris av sorten till Elna Sjöström på Stångby Plantskola, som ympade upp nya träd på A2-grundstam. De kommer att drivas i tre, fyra eller fem år. Det är Bengt-Erik Jönsson som nu har hand om träden, som redan stammat upp. Det är välkänt att 2017 blev det sämsta äppelåret i mannaminne. Trots det fanns någon blom- och fruktsättning på de små träden. Det betyder att trädet kan ge skörd tidigt, vilket är en god egenskap. Dessutom har det visat sig vara friskt (är inte angripet av fruktträdskräfta) och med god tillväxt.

Trots det dåliga äppelåret 2017, kunde jag lätt samla ett kilo äpplen under det gamla moderträdet vid Sigtuna. En god vän med lång erfarenhet av cidertillverkning i lite större amatörskala (bara 1,5 ton äpplen i höstas), använde min insamling och blandade med andra söta äpplen i en jäsning. Det blev ett mycket lyckat resultat med en mycket häftig cidersmak. Jag kontrollerade sockerhalten på 'Sigtuna Sur' i september och det visade sig, att sorten har 13 viktprocent socker (löslig torrsubstans, °Brix). Något som förvånade mig, med tanke på att äpplena samtidigt är kolossalt sura.

Iwarsson, M. 2016. Från Vårdräd till parkträd - 'Sigtuna Sur' en ny äppelsort. Hemträdgården 2016/2 sid 20-24.

»Det betyder att trädet kan ge skörd tidigt, vilket är en god egenskap.«